

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Старунова А. Л. (*Одеська державна академія будівництва та архітектури,
м.Одеса, Україна*)

Розвиток українського суспільства висуває певні вимоги щодо освітньої і професійної підготовки випускників вищих технічних закладів. Сьогодні конкурентоспроможність фахівця передбачає не лише володіння теоретичними знаннями фаху, а й високий рівень загального розвитку, уміння мислити критично й нестандартно, розв'язуючи ті чи інші проблеми на виробництві. Формування такого спеціаліста потребує нових підходів до навчання.

Технологія розвитку критичного мислення студентів технічних вузів буде продуктивною лише за умови, якщо викладач українською мови (за професійним спрямуванням) правильно обере стратегію для ефективної реалізації накреслених завдань.

Вважаємо, що використання викладачем-мовником прийомів і методів критичного мислення допоможе розкрити творчий потенціал студентів, навчить їх самостійно і критично мислити. Адже основне завдання цієї технології – «...підготовка громадян для відкритого суспільства, здатних до формування думок, розумного вибору між конкуруючими ідеями, вирішення проблем та відповідного обговорення ідей».

Актуальність використання технології розвитку критичного мислення вбачаємо в:

- рівноправних партнерських стосунках між викладачем та студентом;
- продуктивній співпраці тих, хто навчає, і тих, хто навчається;
- формуванні мовленнєвої культури майбутніх фахівців у процесі спілкування – *викладач – студент-партнер, студент-партнер – викладач, студент – студент, керівник – підлеглий, підлеглий – керівник, співробітник – співробітник, робітник – клієнт* тощо.

Перша фаза – виклик. Це вступна частина заняття, яка передбачає актуалізацію вже наявних знань з теми. Від викладача ця фаза вимагає чітко організувати процес відновлювання раніше здобутих знань, які необхідні для сприйняття нового матеріалу. Адже отримані раніше знання є підґрунтям для засвоєння нових.

Під час цієї фази можна використати такі педагогічні прийоми:

- метод «*знаємо – хочемо дізнатися – дізналися*». Наприклад, під час розгляду теми «Літературна мова та її норми у професійному мовленні»

студентам пропонують, по-перше, пригадати все, що вони знають з цієї теми, по-друге, що не знають, але хочуть дізнатися, бо це для їхньої подальшої професійної діяльності важливо, по-третє, визначити, що вони дізналися. Усі ці відомості записують до таблиці;

– метод асоціацій. Його слід використовувати за умови, якщо новий матеріал істотний за обсягом. Студентам пропонують висловлюватися по черзі, які асоціації в них викликає запропонована для розгляду, наприклад, тема «Мовленнєвий етикет у виробничій сфері»;

– метод «2-4 – усі разом». Цей прийом передбачає групову роботу.

Друга фаза – осмислення. Це основна частина заняття, тому опрацювання й закріплення нового матеріалу має відбуватися за допомогою різноманітних методів. Варто використати такі прийоми:

– метод товстих і тонких запитань – товсті (відкриті) питання передбачають детальну й розгорнуту відповідь (наприклад: *Які особливості використання числівників у науковому стилі?*), тонкі (закриті) – короткої відповіді (наприклад: *Числівник півтора вимагає від іменника форми однини чи множини?*);

– метод «Незакінчені речення», який є універсальним збудником думок та емоцій студентів.

Третя фаза – рефлексія, тобто підсумкова частина заняття. Основне завдання цієї фази – допомогти студентам засвоїти вивчений матеріал. Викладач повинен разом зі студентами узагальнити й систематизувати набуті знання з теми, накреслити шляхи подальшого засвоєння вивченого. Важливо, щоб студенти цілісно осмислили й узагальнили набуті знання.

Отже, технологія розвитку критичного мислення ґрунтується на принципі: освіту не дає викладач, її здобуває сам студент. Для цього викладач повинен оволодіти новим мисленням, відповідним чином сприймаючи зміст програмного матеріалу, вибирати й застосовувати саме ті методи й прийоми навчання, які сприятимуть розвитку критичного мислення. Адже критичне мислення – це процес, а не результат.

Досвід викладання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» засвідчує, що застосування технологій розвитку критичного мислення на практичних заняттях сприяє формуванню мисленнєвих і мовленнєвих навичок студентів, розвитку їхніх творчих здібностей, умінню чітко й логічно вибудовувати усні й письмові висловлювання відповідно до мети й конкретної ситуації спілкування.